

i v Starinah, nekaj v Slav. Bibliothek, v Jahrbücher der Literatur, Beiträge zur vergleichend. Sprachforschung (Kuhn u. Schleicher), v Allg. Encyklop. d. Wissenschaften u. Künste (Ersch-Gruber), Oest. Revue, Zeitschrift f. oest. Gymnas. cf. Vodnikov Spomenik, Slovensko Berilo Gimnaz. itd.

III. Izmail Ivanovič Sreznevskij se je rodil 13. jun. 1812 v Jaroslavi, znanstvu na korist potoval l. 1839—1842 po svetu slovanskem, akademik in 33 let profesor slovanske filologije v Petrogradu, u. 20. febr. 1880. — Kakor se mi zdí, je on ruski Šafařík; jaz morem doslej kazati samo na nektare spise njegove in to le nepopolnoma na pr.:

Svjatilišča i obrjady jazyčeskago bogosluženiija drevnih Slavjan. Charkov, 1846. — Izsledovanie o sovremennom sostojanii slavjanskoj filologii. — Pamjatniki veka X. do Vladimira. — O pismennosti glagoljskoj. O rožanicah. — Drevnie pamjatniki russkago pisima i jazyka v. X—XIV. L. 1862—1865. — Drevnie glagoličeskie pamjatniki sravniteljno sŭ pamjatnikami kiryllici. L. 1866. — Svědenija i zamětki o maloizvěstnichŭ i neizvěstnichŭ pamjatnikach věk. XI—XVI. L. 1867. — Izŭ izslědovanija o drevnějšich pamjatnikach glagolicy horvatskago pisma. — Drevnie slavjanskije pamjatniki jusovago pisima i jazyka. L. 1868. — Knjiga Savina. Psaltir Bolonjski etc. Sanktpeterburgŭ. Perepiska A. Ch. Vostokova itd. itd.

Sreznevskij sloví kot prvi rusovski paleograf in arheolog. Staroslovenskih vzlasti glagoliških spomenikov je več priobčil v Izvěstijh i Zapiskih Imp. Akademije v Petrogradu in tudi v posebnih jako čislanih knjigah. Prve spomenike staroslovenske loči v a) Panonsko-moravske in b) Traško-macedonske; potem umno razločuje spomenike starobolgarske, starosrbske, staroruske itd. (Vid. Rad VIII itd.; Naučný Slovník; cf. Stanko Vraz).

Književnost.

Pedagogika. Po najboljših virih spisal Anton Zupančič, učitelj pedagogike na Ljubljanskem bogoslovskem učilišču. V Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna. Tiskala Katoliška Tiskarna. 1888. To lepo in prekoristno delo ima v osmerki 152 strani in obsega: Vvod. § 1. Kaj je vzgoja; nje potrebnost. § 2. Naloga vzgoje. Prvi del. Gojenec. § 3. O rejencu sploh. A. Telo. § 4. Nauk o človeškem telesu. § 5. Skrb za telo. B. Duša. § 6. O človeški duši sploh. I. Spoznavnost. § 7. O spoznavanju sploh. § 8. Nazornost. § 9. Obraznost. § 10. Mislenost. § 11. Jezik. II. Čustvenost. § 12. O čustvu sploh. § 13. Posamezna čustva. § 14. Afekti. § 15. Dušnost. III. Hotenje. § 16. O možnosti želenja in hotenja sploh. § 17. Nagon. § 18. Poželenje in strast. § 19. Volja in značaj. § 20. Najvažniši posebni prikazi dušnega življenja. Drugi del. Vzgojitelj. § 21. Raznovrstni vzgojitelji. § 22. Stariši, duhovnik, učitelj. § 23. Vzgojna sredstva. Tretji del. Kraj in način vzgajanja. § 24. Domača hiša. § 25. Šola. A. Šola vzgojilnica. § 26. I. Telesna vzgoja. § 27. II. Duševna vzgoja. Splošnje. § 28. Obrazovanje spoznavnosti: a) nazornost § 29. b) spomin § 30. c) domišljija § 31. d) razum § 32. e) pamet. § 33. Obrazovanje jezika. § 34. Obrazovanje čustvenosti sploh. § 35. Obrazovanje posameznih čustev: a) individualni čuti § 36. b) socialni čuti § 37. c) pobožni čuti. § 38. O obrazovanju hotenja sploh. § 39. Obrazovanje ponaturnega hotenja: nagoni. § 40. O obrazovanju duševnega hotenja ali proste volje sploh. § 41. Kako voljo povzdigovati do moralne svobode: a) z zgledom, poukom in privado. § 42. Kako voljo povzdigovati do moralne svobode: b) s strahovanjem (disciplino). § 43. Kako voljo povzdigovati do moralne svobode: c) z zapovedjo, prepovedjo in nadzorom. § 44. Kako voljo povzdigovati do moralne svobode: d) s plačili in kaznimi. § 45. Kako naj učitelj pokrepi gojenca v moralni svobodi. § 46. Obrazovanje značaja. B. Šola učilnica. § 47. Uvod. § 48. I. Kaj in koliko naj uči ljudska šola. § 49. II. Kako učiti: a) o metodi ali načinu poučevanja sploh § 50. b) načela poučevanja. § 51. Nadaljevanje. § 52. Kako učiti: c) učna pot. § 53. Kako učiti: d) učna oblika. § 54. Vprašanje. § 55. Odgovor. § 56. Učila. Dostavek. § 57. Obrazovanje nepolnoletnih otrok.

G. pisatelj pravi v predgovoru: „Pustite malim k meni priti in nikar jim ne branite, ker njih je nebeško kraljestvo“ — tako je nebeški Učitelj klical svojim učencem, kar velja tudi njihovim naslednikom. Te besede Izveličarjeve so bile skoz vsa stoletja cerkvi njegovi sveto povelje: vzela je otročice v svojo posebno skrb in ljubezen ter jih vzgojevala in poučevala vodi k Jezusu. Spoznavši to svojo nalogo je cerkev Kristusova: ustanavljala šole; potrjevala razne družbe in redove z namenom, da mladini skrbé za krščansko vzgojo in pouk; je ob raznih prilikah svojim služabnikom škofom in mašnikom naročala skrbnost za mladino in nje pouk. — Posvečeni katoliški mašnik je torej tudi vzgojitelj in učitelj svojemu ljudstvu, zlasti še mladini. In kako prevažno, sveto, vzvišeno je to njegovo opravilo! Učitelj ne deluje samo za kratko dóbo zemeljskega življenja, ampak za večni blagor otrokov; na ravnanji njegovem sloni mnogokrat prihodnja sreča ali nesreča gojenčeva. Delovanje njegovo je odločilno za družino, državo in cerkev.

A predrzno bi ravnal, če bi se toliko imenitnega posla kedo lotil brez priprave; kedor hoče druge vzgojevati učiti, mora več biti temu delovanju. To spoznava tudi katoliška cerkev, zato je mej učne predmete na bogoslovnih učiliščih sprejela užé davnej tudi pedagogiko. Tudi v tej znanosti dobro poučen naj bi mladi duhovnik stopil mej národ. V Ljubljani se bogoslovci užé blizu dvajset let učé pedagogike slovensko, čeravno do sedaj nismo imeli domače knjige te vrste. Služila je prejšnje čase semenišču prav tista nemška učna knjiga, koju so rabili na učiteljskem izobraževališču. A odkar šola in z njo vred tudi učne knjige ni več verska, si s takim učilom katoliški duhovniki niso mogli in niso smeli več pomagati — živo smo čutili potrebo slovenskega, v krščanskem duhu pisanega vzgojeslovja. Moderno vzgojstvo namreč hodi napačno, pogubno pot, kajti moti se gledé nature gojenčeve in gledé namena njegovega, priznavajoč mu edino le zemeljski cilj. Krščanska pedagogika pa se ozira na vsega človeka: na njegovo telo in na njegovo dušo, na naturno in čeznaturno v njem, na časno in večno; le krščansko vzgojstvo more gojenca storiti resnično srečnega. Ono pozná pravo nalogo odreje ter obseza vse, kar resničnega in dobrega v sebi imajo druge vzgojne sisteme, a varuje se njih enostranosti.

Ko sem l. 1882. začel poučevati v tej vedi, jel sem se kmalo pripravljati na izdajo slovenskega po krščanskih načelih sestavljenega vzgojeslovja, ki naj bi se hkrati oziralo na zahteve avstrijskih šolskih zakonov. Tako knjigo ti, dragi čitatelj, danes izročim. Kaj pa da ni kaj izvrstnega, dovršenega, tudi vseskozi izvirno delo ni, a vendar se nađejam, da bode knjižica dobro služila slovenskim vzgojiteljem in učiteljem, zlasti bogoslovcem in mašnikom po slovenskih deželah. — Rabil sem pri spisovanji tega „vzgojeslovja“ naslednje zanesljivo dobre, v krščanskem duhu pisane knjige: H. Baumgartner, „Leitfaden der Seelenlehre“ in „Leitfaden der Erziehungslehre“; A. K. Ohler, „Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichtes“; dr. Alb. Stöckl, „Lehrbuch der Pädagogik“; Fr. Herrmann, „Allgemeine Erziehungs- und Unterrichtslehre“; Alban Stolz, „Erziehungskunst“; Jan. Koprivnik, „Gluhomutee in nja obrazovanje“, pa razne pedagogične časnike.

Vzgojitelji slovenski! Naj smo duhovniki ali lajiki, imamo vender le vsi isti cilj, isti namen: poučevaje in vzgojevaje bi radi dovedli izročeno nam mladino do časne in večne sreče. Vsi bi radi koristili kolikor največ mogoče svojemu národu. A pomislimo, da le sv. vera in življenje po nji dela ljudstva močna in srečna, in prava omika sloni le na krščanstvu. Šola toraj more do prave sreče gojenca voditi le tedaj, če ga vodi po poti krščanskih nauk in načel. Po tacih načelih je sestavljena ta „Pedagogika“.

„Pridno in pazljivo toraj berite to knjižico, in vestno ravnajte po njenih vodilih pri svojem prevažnem stanovskem delovanji, vedoč, da je le v krščanstvu uspeh, le v križu zmaga!“

To izvrstno knjigo tedaj prav gorko priporočamo vsem slovenskem učiteljstvu, učiteljskim knjižnicam, vsem slovenskim vzgojiteljem in sploh vsem Slovencem. Stane 80 kr. in se dobiva v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Prva nemška slovnica in Prvo nemško berilo za slovenske ljudske šole. Sestavili A. Praprotnik, A. Razinger in A. Žumer. V Ljubljani. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. 1888. Ta nova šolska knjiga je sestavljena iz dozdane „Prve“ in „Druge nemške slovnice“ ter bode služila pri prvem, začetnem poučevanji v nemškem jeziku tretje šolsko leto tam, kjer se učenci na podlogi materinega (slovenskega) jezika poučujejo v drugem deželnem (nemškem) jeziku. Obsega te-le dele: Prvi del. Črke in zlogi. Nemške pisane in tiskane črke. Čisti samoglasniki. Preglasniki. Soglasniki. Zlogi. Razzlogovanje. Pravopis. Slovnica. Samostalniki. Spol. Število. Stavek. Pridevniki. Pomožni glagol „sein“. Glagol. Sedanji čas. Velelnik. Dopolnjalni stavek. Vprašalni stavek. Velelni stavek. Drugi del. Pravopis. Razširjeni stavek.

A. Objekt. Četrti sklon. Tretji sklon. Drugi sklon. Sklanjatev. a) Člen. b) Samostalnik. c) Osební zaimek. B. Atribut. 1. Samostalnik v 2. sklonu. 2. Sestavljeni samostalnik. 3. Kazalni in svojilni zaimek. 4. Pridevnik. a) Pridevnikova krepka sklanjatev. b) Pridevnikova šibka sklanjatev. c) Pridevnikova mešana sklanjatev. d) Stopnjevanje. 5. Števniki. C. Adverbijale. Glagol. 1. Pomožni glagol „haben“. 2. Pomožni glagol „werden“. 3. Šibki glagol. b) Polupretekli čas. c) Pretekli čas. d) Prihodnji čas. Tretji del. (Berilne vaje.) I. Bog in človek. * 1. V imenu Božjem. 2. Bog skrbi za nas. * 3. Bog je povsod. 4. Pobožni otrok. 5. Cerkev. * 6. Glas zvonov. 7. Otrok v cerkvi. * 8. Otroško srce. 9. Izkušnja. 10. Človeško telo. 11. Duša. 12. Pregovori. 13. Jedila. 14. Pijače. 15. Obleka. 16. Rokodelci. 17. Ljudski stanovi. 18. Znanosti. 19. Vojaki. * 20. Mali vojaki. III. Dom, šola, okolica. 21. Stanovanje. 22. Rodovina. * 23. Dobri starši. 24. Otroška ljubezen. 25. Hvaležni sin. 26. Dobrotljivo dete. 27. Bodi čeden in reden. 28. Domače živali. * 29. Pes in krava. 30. Krava, konj, ovca in pes. 31. Domača perutina. * 32. Otrok in lastovica. * 33. Konj in vrabec. 34. Tašica. * 35. Bodi čeden in čist. * 36. Mlado jagnje. 37. Učilnica. * 38. Molitev pred nkom. * 39. Molitev po uku. 40. Bodi priden in pobožen. 41. Bodi spraven. 42. Pregovori. 43. Vas. 44. Mesto. 45. Izreki. III. Vrt, polje, gozd, gora, voda. 46. Vrt. 47. Rastline sploh. 48. Jablan. 49. Bodi odkritosrčen. 50. Ptice. 51. Ptičje gnezdo. * 52. Ptič in deček. 53. Ptice pevke. 54. Kravji pastir. * 55. O čem se živali živé. 56. Polje. * 57. Bog daje rast. 58. Otrok na polji. 59. Velika miza. 60. Rež. 61. Prazen klas. 62. Žuželke in druge živalice. 63. Gozd. 64. Hrast. 65. Smreka. 66. Plahe živali. 67. Zver. 68. Goré. 69. Kovine. 70. Vode. * 71. Deček pri studenci. 72. Mlin. 73. Kozi. IV. Zemlja, nebo. 74. Svet. 75. Domovina. 76. Jutro. 77. Večer. 78. Noč. 79. Leto. 80. Pomlad. * 81. Učenec pomladansko jutro. 82. Poletje. * 83. Poletno jutro. 84. Jesen. 85. Drevesce jeseni. 86. Zima. * 87. Po zimi zvečer. 88. Uganke. 89. Sv. Miklavž. * 90. Božič. * 91. Molitev pri jaslicah. 92. Nebó. 93. Zrak. 94. Vse od Boga. — Ta šolska knjiga je slovnično uravnana po novih učnih načrtih ter so jej pridjane tudi kratke in lahko umevne berilne vaje, ki se skozi in skozi naslanjajo na sprednji slovnični del. Knjižica predložila se je višji šolski oblasti v potrjenje.

D o p i s i.

Iz Metlike. Po dolgem prestanku določilo se je zopet, da naj bode letošnja uradna učiteljska konferenca za Črnomaljski okraj v Metliki. V to je bil določen 11. dan julija t. l. Pri krasnem vremenu, katerega je užé vsak dolge tri tedne pogrešal, jeli smo se že pred deveto uro zbirati v sobi 4. razreda. Točno ob 9. uri otvoril zborovanje c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Anton Jeršinovič in prav prijazno pozdravi zbrano učitelstvo, katero se je sešlo v polnem številu, izvzemi le g. nadučitelja Bantana iz Dragatuša, ki je svojo odsotnost opravičil. — Pozdravi tudi prav pristožno pričujočega g. c. kr. okrajnega glavarja marquisa Ferd. Gozani-ja in g. župnika Schweiger-ja iz Radovice, katera sta se zborovanja udeleževala.

Po nasvetu g. Šetine volita se zapisnikarjema »per acclamationem« gspdc. Matilda Parma in France Gregorač, oba iz Metlike. Svojim namestnikom g. nadzornik ne imenuje nikogar, ker upa, da bode že sam lahko vodil zborovanje. G. nadzornik naznaní, da je umrl Jarnej Pirnat, učitelj na Preloki. Učitelstvo vstane v znak sožaljenja. — Dalje oménja premen pri učitelstvu v letu 1887/8. ter nam predstavlja vse v naš okraj došle učitelje in učiteljice.

V Črnomlju opustil se je I. razred dekleške šole. V Petrovej Vasi ustanovila se je jednorazrednica; za učitelja prišel je tja g. Janez Kalan s Trstenika. Isto tako odprla se je šola na Vrhu (Schweinberg), katere voditeljstvo je prevzel iz Velikih Poljan došli učitelj g. Fran Juvanec. Dvorazrednica v Dragatuši razširila se je v trirazrednico; drugo službo dobil je absol. učiteljski pripravnik g. Pavel Silc. Gspdc. učiteljica Jankovič prišla je iz Semiča v Zagorje pri Savi, in njeno službo je dobila gspdc. Julija Pisch. Nove šole se zidajo: v Črnomlju, Metliki, Podzemlju, Gribljah, Starem Trgu, na Božjakovem, Bojancih in v Strekljevci.

V Metliki dovolil je slavni c. kr. deželni šolski svet obrtno-nadaljevalno šolo. Obrtna nadaljevalna šola osnovala se bode tudi v Črnomlju, če se bode izkazalo zadostno število rokodelskih učencev. Pri opazkah oménja g. nadzornik, da šolstvo lepo in dobro napreduje. Izboljšal se je posebno pouk v zgodovini in se lepo veže z zemljepisjem, pri katerem se otroci dobro orijentirajo pri zemljevidih. Dobri so bili tudi uspehi v spishi in risanju, manj hvalevredni pa v lepopisju. Tu naj se učenci vadijo, da bodo delali érke »prav«, t. j., gleda naj se na debele in tanke érte